

מלוך יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרְאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאֹרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מרכבה לשכינה

התורה? אלא שבגודל מעלתם ראו בכל אבר ואבר שבגופם את הענין הרוחני הטמון בו ובכך הבינו והשיגו כנגד איזו מצוה הוא מכוון, וזה מה שאמר המדרש (ב"ר פצ"ה) על אברהם אבינו: 'מהיכן למד אברהם את התורה רבן שמעון אומר נעשו שתי כליותיו כשתי כדים של מים והיו נובעות תורה וכו' רבי לוי אמר מעצמו למד תורה, היינו שהשכיל בגופו בפנימיות הדבר ובכך הבין ולמד את התורה וכנאמר 'מבשרי אחזה אלוה' (איוב יט כו), ומסיבה זו אמרו חז"ל (ב"ר פמ"ז): 'האבות הן הן המרכבה, כיון שהשכילו בגופם להבין שאינו רק בשר ודם הנראה לעינים רק נברא בצלם ומכוון כנגד תרי"ג מצוות התורה שהם תלויים בשמו הגדול יתברך.

האדם מקבל את חיותו מקיום אחת ממצוות התורה שהיא ונותנה אחד הם, כי גוף האדם מכוון כנגד דברים עליונים וכפי שהאריך בזה בזוה"ק בהרבה מקומות.

ובתיקוני זוהר (בהקדמה) משמע שבשם הוי"ה תלויין כל המצוות שהרי כתב שם עה"פ 'זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור' (שמות ג טו), 'זה שמי' יחד עם 'יה' בגימ' שס"ה ו'זכרי' יחד עם 'ו'ה' בגימ' רמ"ח. הרי שהמצוות שהם כמנין אברין של האדם קשורות ודבוקות בשמו יתברך והוא בעצם מה שאמרנו (ראה זוה"ק ח"ג עג.) 'קובה אורייתא וישראל חד'.

ואצל האבות הקדושים מצינו שקיימו כל התורה כולה לפני שניתנה, ומנין ידעו את

וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְם אֱלֹקִים
בְּרָא אֹתוֹ (א כז).

ששת ימים ברא ה' את השמים ואת הארץ, בהם נבראו כל תולדותיהם, הדומם והצומח, וכל החיות והעופות, אך המעולה שבנבראים הוא האדם. האדם הוא מלשון 'אדמה לעליון' ובבריאתו נאמר 'ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו' (בראשית א כז), ואמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ד) 'חביב אדם שנברא בצלם, ויש להבין ענינו.

בתוה"ק נתן לנו השי"ת תרי"ג מצוות, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, וכגופו של אדם בו יש רמ"ח איברים ושס"ה גידים, ואין זו משוואה בעלמא אלא שכל אבר שבגוף

מִילְתָא דְפִלְיָא

בטעם שמזכירים 'ציאת מצרים' בקידוש של שבת קודש

ל טוב ולמוטב, וכשאדם מקיים מצוה או פועל מעשה טוב הוא מגביר ומוסיף כוח בנפשו להמשיך בדרכו הטובה, וכן להיפך ח"ו בבחינת הרע, ולא דוקא רע ממש אלא אפי' מותרות שנוהג בהם האדם מולידות כח הרע בנפשו. נמצא שהכל תלוי באדם בראשית עבודתו אם מטה ליבו לטובה לצד התורה והקדושה שאז ישלימו בעדו מן השמים ותהיה נשמתו נמשכת מאליה אל מקור האמת והטוב.

ונראה להסמיך לזה את פירושו הנודע של הבעש"ט על הפסוק ה' צלך' (תהלים קכו ה), שהשי"ת הוא כמו הצל של האדם שנע לפי תנועותיו, וכן הוא בעבודת השי"ת שבמדה שבה נוהג אדם בעולם התחתון כן נוהג עמו השי"ת. ובוזה בנין שבשעה שמתאמץ אדם להטות ליבו אל הטוב ולחזור בתשובה כן בודאי אף השי"ת יטה ידו לקבלו בתשובה ולפתוח לו שערי טהרה.

ובאמת ענין זה שורשו מבואר כבר בזוה"ק (ח"ג צב): 'בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא, אי בר נש עביד עובדא לתתא כדקא יאות הכי אתער חילא כדקא יאות לעילא, עביד בר נש חסד בעלמא אתער חסד לעילא'. ובאור הדברים שבמעשים התחתונים מתעורר כעין זה למעלה, ובשעה שאדם נוהג כראוי הוא מוסיף כח ותעצומות כלפי מעלה המסייעים בידו להשלים חלקו, להתקרב ולבוא בהיכל ה' ביתר שאת.

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם (ב, א).

בסדר הקידוש של ליל שבת אנו אומרים 'תחילה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים', פירוש נחמד אמר על כך רבי נפתלי מראפשיץ זלה"ה בספרו זרע קודש (בא): הנה כשמתחיל האדם ליכנס בשערי הקדושה פעמים מתבונן הוא בעצמו כיצד מלא הוא חטאים עוונות ופשעים, ועל כן מרגיש שאינו ראוי לבוא בשער המלך ואף נוטה לחשוב שבודאי לא יעלה הדבר בידו, אך עכ"ז אל לאדם לייאש עצמו אלא יזכור את יציאת מצרים ויתבונן כיצד היו בני ישראל משוקעים במצרים במ"ט שערי טומאה ואע"פ כן גאלם הקב"ה בחסדו והוציאם והכניסם בשערי קדושה ונתן להם את התורה, ובודאי גם בכל דור ודור הבא ליטהר מסייעים אותו ובדרך שירצה לילך יוליכו אותו מן השמים.

וכבר אמרו חז"ל (ראה ירושלמי פסחים פ"י ה"ה): 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', ופירושו בספ"ק (אור פני משה פ' ואתחנן, וראה תפארת שלמה פ' ויחי) ש'אומרים לו' מכוון כלפי מעלה, שבאם מתחיל אדם במצוה ונושא ליבו להתקרב אל השי"ת, משמים אומרים לו 'גמור' ומסייעים בידו להשלים את המלאכה אף במה שלמעלה מכוונותיו ואף שאינו ראוי ואינו כדאי.

ובאוה"ח הק' (בראשית מט ג) כתב שכידוע באדם יש ב' כוחות

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חטא האדמה וחטא אדם הראשון

טעמם אחד, אבל כיון שנכנסה בהם גאווה על שיזכו לתקן החטא הקדום, ממילא נפלו ממדרגתם ולא עלתה בידם, וזהו שמסיים הכתוב שם 'וישאוהו במוט בשנים', שהגיעו לידי התנשאות ועל ידי כן 'במוט בשנים', שחזרו העץ והפרי להיות 'בשנים' בשני טעמים, שאין טעמם שווה.

מצות אתרוג תיקון לחטא האדמה

יש להוסיף ולומר שזהו טעם מצות אתרוג, שכן אמרו (סוכה לה). שהאתרוג טעם פריו ועצו שוים, והוא לרמז שבכוח מצוה זו אפשר לתקן את חטא האדמה, שיחזור טעם העץ להיות כטעם הפרי, ובזה יובן לשון הכתוב 'ולקחתם לכם ביום הראשון', ודרשו חז"ל (תנחומא אמור כב) שהוא ראשון לחשבון עוונות, היינו שבכוח מצוה זו אפשר לתקן את החטא הראשון הקדום. וזהו שרמזו 'אתרג' ראשי תיבות 'אל תבואני רגל גאוה', כי אי אפשר לבוא אל התיקון כראוי אם לא על ידי זהירות מהגאווה, כי על ידי הגאווה אפשר לאבד את כל התיקון, כמו שנכשלו המרגלים בהתנשאותם והפסידו מדרגתם כנ"ל.

האדם לחטוא מחמת יצרו הרע, בקשה להסיר מעליו גודל הקטרוג, ולכן הקדימה היא לחטוא תחילה, כדי שמתוך כך יתלו גם את חטאי האדם בפגם האדמה אשר לוקח ממנה, ותולים את הקלקלה במקולקלת ולא בנשמה הרוחנית חלק אלוך ממעל, נמצא שהיה חטאה במסירות נפש בבחינת גדולה עבירה לשמה.

כיון שכל חטא האדמה לא היה אלא בעבורנו, על כן מוטל עלינו לתקן חטאה, ומיד בבואנו אל ארץ ישראל נאמר (ויקרא יט כג) 'ונטעתם כל עץ מאכל', שנעסוק בנטיעה הראויה, ונתקן את יסוד האדמה שיהיו כל הנטיעות מצמיחות 'כל עץ מאכל', שיהיה 'כל עץ' בבחינת 'מאכל', לא הפרי לבדו, אלא טעם עצו ופריו יהיו שוים, ובזה תחזור הארץ למדרגתה הראשונה.

המרגלים בקשו לתקן חטא האדמה

וזה היה ענין המרגלים, בבואם לארץ ישראל בקשו לתקן את חטא האדמה, ולהשיבה על מדרגתה הראשונה להיות טעם העץ כטעם הפרי, ולכן לקחו עמם 'זמורה ואשכול ענבים אחד', רמז שבקשו להשוות את הזמורה אל הענבים שיהיה

אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבֶרָךָ בְּעֵצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה פֶּלִי יָמֵי חַיֶּיךָ (ג' ז'). בענין חטאה של האדמה ששינתה ממצותה והוציאה עצים שאין טעמם שווה לטעם הפרי, כתב בשל"ה הקדוש (בראשית תורה אור) שהיות טעם העץ כטעם הפרי מורה על מדרגה גבוהה, שיהיה הגוף שווה אל הנפש וגם הוא מקודש ומסייע אל הנפש שהיא קודש קדשים, וכיון שצפתה הארץ שעתידים לעמוד רשעים בעולם, העלימה גם היא מדרגתה והצמיחה עצים שאין להם טעם, והוא מורה שיהיה הגוף מרוחק מן הקדושה.

אמנם דבר זה גרם להחטיא את אדם וחוה, וזו היתה טענתו של הנחש לחוה, כי עץ הדעת היתה בו מעלה על פני שאר העצים שהיה טעם עצו כטעם פריו, ולכן טען הנחש ואמר 'מאילן הזה אכל וברא העולם', ואילו היה טעם כל העצים כטעם הפירות, לא היתה שום מעלה בעץ הדעת, ולא היה כוח בנחש להחטיא את חוה.

האדמה חטאה כדי ללמד זכות על האדם

כתב הרה"ק בעל אוהב ישראל ע"ה (בראשית ד"ה ויאמר) שעיקר כוונת האדמה לטובה היתה, בראותה שעתיד

אבותינו הקדושים תיקנו חטא אדם הראשון

הינם לתיקון חטאו של אדם הראשון, כי אברהם אבינו תיקן תפילת שחרית שהיא תיקון לחטא עבודה זרה, כי זמנה עם הנץ החמה בשעה שכל מלכי מזרח ומערב מניחים כתריהם בראשיהם ומשתחווים לחמה (ברכות ז). ויצחק אבינו שנעקד על גבי המזבח בזמן המנחה (זוהר ויצא קסד:), תיקן להתפלל באותו הזמן תפילת מנחה. ויעקב אבינו תיקן להתפלל תפילת ערבית בלילה, ויש בכך תיקון לחטא גילוי עריות של אדם הראשון, כי בלילה הוא הזמן שבני אדם נכשלים בגילוי עריות.

תיקונו של אדם הראשון בשינוי שם ומעשה ומקום

והנה קיימא לן (ר"ה טז:), שינוי השם, שינוי מעשה ושינוי מקום, מקרעים גזר דינו של אדם, לפיכך תיקון חטאו של אדם הראשון היה אף הוא בדרכים אלו, כמובא בזוהר הקדוש (רע"מ בהר שם) שאצל אברהם אבינו היה שינוי השם, ואצל יצחק אבינו היה שינוי מקום, ואצל יעקב אבינו היה שינוי מעשה.

תיקן את חטא גילוי עריות בכך שלקח את לאה ורחל, ובירר את ניצוצות הקדושה שהיו מעורבים אצל לבן מחטאו של אדם.

האבות קבלו עליהם ד' מיתות בית דין

ובפני דוד להחיד"א (ויצא אות יד) כתב, שהאבות הקדושים קבלו עליהם ד' מיתות בית דין לתקן חטא אדם הראשון, כי עונש עבודה זרה בסקילה, והאילילים עצמם טעונים שריפה, כמו שכתוב (דברים ז כה) 'ופסילי אלהיהם תשרפון באש', ואצל אברהם אבינו התקיימו שריפה וסקילה, בכך שהשליכו אותו מרחוק לתוך כבשן האש. יצחק אבינו תיקן שפיכות דמים שעונשה בהרג, ופשט צוארו על גבי המזבח להיות נשחט בסכין. ויעקב אבינו היה מסוכן לטבוע בנהר בבורחו מפני עשו, ובכך תיקן גילוי עריות כי הבא על אשת איש מיתתו בחנק.

טעם לתפילות שתקנו האבות הקדושים

כך גם שלוש התפילות שתיקנו האבות

וַיְצַו ה' אֱלֹקִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכָּל עֵץ הַגֵּן אָכַל תֹּאכַל. וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בַיּוֹם אָכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת (ב טז-יז). בענין חטאו של אדם הראשון מבואר בזוהר הקדוש (רע"מ בהר קיא:), שהיה נכלל בו ג' עבירות החמורות. ויש לבאר, שכיון שהמרה את פי ה' ואכל מן העץ יש בכך משום עבודה זרה, וגם שייך אצלו שפיכות דמים כי בסיבתו נגזרה מיתה על כל באי העולם, וכיון שבחטאו נפלו נשמות קדושות ונתערבו בין הקליפות, הרי זה כעין תולדה של גילוי עריות.

האבות הקדושים תקנו חטאו של אדם הראשון

והנה אחרי שנכשל אדם הראשון בג' עבירות החמורות, היה התיקון שלו על ידי ג' אבות הקדושים, כמבואר בזוהר הקדוש (שם) אברהם אבינו שיבר את הצלמים של אביו תרח, וכפר בעבודה זרה בפרהסיא ובמסירתו נפש, ועל ידי זה תיקן חטא עבודה זרה של אדם הראשון. יצחק אבינו פשט צווארו במסירות נפש לשם שמים, ותיקן בכך ענין שפיכות דמים. ויעקב אבינו

קדש עצמך במותר לך - יסוד לתורה ומצוות

מיד שתמה יתרו על מעשי משה נחלש משה ממדרגתו, ולא היה בו כוח להגביה את בני ישראל אליו, ולכן הוצרך למנות שופטים לעם שיסייעו לו בעבודתו, אבל כדי שלא יקרה שוב דבר זה שיפריע אותו יתרו מדביקותו שילח אותו לארצו, כדי שלא יוסיף לשאול שאלות ולהפריע לו מהנהגתו.

זהו אפוא תמצית הוויכוח בין יתרו למשה רבינו ע"ה. ניתן לומר כי כדבר הזה מתדיינים הנשמה והגוף ומתווכחים מי יגבר, האם הנשמה שרוצה יראת שמים, הנשמה שרוצה לעמוד ליד משה רבינו ולהתעלות למדרגות רמות ונשגבות, או שמא הגוף שלא מבין, שחושב שלעמוד כל היום במדרגה כזאת זה מסכנות, שמגיע בתואנות שונות כי קשה הדבר ואינו בר השגה. אם כן מה יעשה האדם ויחיה. העצה היחידה היא, לעשות פשרה בין הגוף לנשמה.

התורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף

אך לפי דברי הרב מקו"ז גלוב נוכל להבין, אכן יסוד היסודות של אדם שרוצה להגיע שכל השאיפות שלו יהיו לשם שמים - יעסוק בתורה, אדם שלומד מתקיים בו 'תורת ה' תמימה משיבת נפש', שהתורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף, זה כוחה של התורה שהיא ממעטת בגוף של האדם, ומחברת את הגוף עם הנשמה. הכיצד פועלת התורה בגופו של אדם, ע"י שנוהג בדרך התורה ומקדש עצמו במותר לו - לא לדבר דבר שלא צריך, אם אתה לא יודע אם הדיבור הזה טוב או לא - מנע עצמך. יהיה קשה פעם ראשונה ושניה, אבל אחר כך כשמתרגלים כבר אפשר להימנע. כן הדבר בקדושת העיניים - לא לראות מה שלא צריך. לקדש את עצמו ברמ"ח אברים ושס"ה גידים, כפי שכתב בתיקוני הזוהר (דף ד:): 'זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור' (שמות ג טו) 'שמי' עם י"ה זה שס"ה, 'זכרי' עם ו"ה זה רמ"ח, זה שמו של הקב"ה בתוך האדם ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, שבכל מצוה שמקיים זוכה להשראת השכינה באיבר שכנגד המצוה. וכשמקדש את עצמו ממעט כוח הגוף ומקדשו ואז יכול הגוף לשכון יחד עם הנשמה, או אז זוכה להשראת השכינה שהיא שמו של הקב"ה הן בנשמתו והן בגופו.

הגדול בעבודת ה' שמי שאוכל יותר מדאי מהמותר, סופו לאכול גם מהאסור, אם כן יכול הוא לפתות אותה גם באיסור עצמו.

הדרך לזכות לתורה היא 'קדש עצמך במותר לך'

ממשיך הרב מקו"ז גלוב לבאר בזה את דברי המדרש (שמו"ר כח א) 'לקחת מתנות באדם' (תהלים סח ט), שהתורה ניתנה במקח ובמתנה, ולכאורה קשה, מה שייך מקח בתורה, מה יכול האדם לתת לקדוש ברוך הוא בעד התורה. ונראה, שזה עניין 'קדש עצמך במותר לך', שהוא משל האדם כי אינו חייב בכך, ולפי מה שהאדם מקדש עצמו במותר לו כך זוכה לתורה.

ויכוח הנשמה והגוף כויכוח משה רבינו ויתרו

בדבריו יש לפרש כיצד ניתן לחבר בין הנשמה לבין הגוף, מהו החיבור שיכול להיות ביניהם, הם הרי כמו שנים שמסוכסכים ביניהם וצריך לעשות ביניהם פשרה.

פשרה זו שבין הנשמה לגוף ניתן להבין באמצעות הויכוח שהיה בין משה רבינו לחותנו יתרו (שמות יח טז-יח), יתרו אומר למשה רבינו, 'מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בוקר עד ערב וגו' נבול תבול גם אתה גם העם הזה'. שמעתי 'ממו"ר אבי ע"ה בשם המקובלים, מה היה הוויכוח בין יתרו למשה רבינו. כי משה רבינו רצה להרים את בני ישראל למדרגה גבוהה מאוד שיהיו כמותו, כמו שכתוב (שם יט יד) 'וירד משה מן ההר אל העם', כי רצה להעלות אותם למדרגה גבוהה שכל העם יעמדו עליו מן הבוקר עד הערב ויקבלו קדושה ממנו, וכך יהיו במדרגה כמותו. וכך ביאר בעל תשואות חן זלה"ה שמשה רבינו רצה להגביה את בני ישראל למעלה מן הטבע שיזכו למדרגה גבוהה בזכותו, ולכן היה שופט אותם בעצמו כדי לקרבם אליו. אך יתרו שהיה גוי וכומר לעבודה זרה לא הבין את זה, ואמר, מסכנים הם, כל היום עומדים.

משה רבינו רצה שיהיו במדרגה כמותו, יתרו כל הזמן מנסה לשכנעו להוריד מרצון זה ולא לעשות כך, זה יותר מדי בשבילם, זה כבד עליהם. ואכן

והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן. ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל (ג א-ב).

אומר הרב מקו"ז גלוב ע"ה בספרו ארץ צבי (בראשית תרפ"ז ד"ה והנחש), שכאשר בא הנחש לפתות את חוה לאכול מעץ הדעת, אמר לה, הקב"ה אמר לכם 'לא תאכלו מכל עץ הגן'. אומרת לו חוה, לא, הקב"ה אמר 'מפרי עץ הגן נאכל' ורק מעץ הדעת טוב ורע לא נאכל.

שואל הרב מקו"ז גלוב ע"ה, למה הנחש אמר דברים לא נכונים, הרי הוא יודע שהקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן אכל תאכל ורק מעץ הדעת לא לאכול, אם רוצה לשכנע אותה לאכול, יכול לומר לה מיד, שהסיבה שהקב"ה אמר לכם לא לאכול מעץ הדעת היא, כי אם תאכלו תהיו כאלוקים יודעי טוב ורע ולכן לא רצה הקב"ה שתאכלו מזה. למה לו כל הדיון המיותר לכאורה.

כששמע הנחש שאינם מקדים המותר הבין שיוכל להחטיאם

אלא, כשהנחש בא לפתות את חוה חפש נקודת תורפה שבה הוא יכול לתפוס אותה, הוא ידע טוב, כי אם יגיד לה תאכלי מעץ הדעת, היא לא תשמע לו. כמו שאם היצר הרע יגיד לאדם אל תתפלל, הוא הרי לא ישמע לו, הוא רק אומר לו תתפלל מאוחר וכדומה.

ולכן בא וחקר אצלה בעניין שאר אילנות הגן, ברגע ששמע שהיא אומרת 'מכל עץ הגן נאכל' הבין הנחש כי לא מכירה את המושג 'קדש עצמך במותר לך', באמרה כי הקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן נאכל, הרי כשהיו בגן היו כל היום יושבים על התורה ועל העבודה, לאכול מפריה ולשבוע מטובה, וכי מה יש לאדם הראשון לעשות כל היום, מלאכי השרת צולים לו בשר ומסנגים לו יין (סנהדרין נט:), כל העולם שירת את אדם הראשון, מה נותר להם לעשות במשך כל היום - אכלו מהפירות.

אבל זאת הרגיש הנחש בדברי האשה כי אין אצלם מושג של קדש עצמך במותר לך, בעץ הדעת אנחנו לא נוגעים, אבל מפירות העצים האחרים אנחנו אוכלים. כשאמרה לו ככה, שלא מקפידה למעט באכילה גם במותר, היא לא יודעת את היסוד

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל עיצוב ועימוד: שוקי קנר

